

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ІСТОРІЇ У СИСТЕМІ ЗАГАЛЬНОЇ ОСВІТИ

При оцінюванні навчальних досягнень з історії враховується:

- рівень оволодіння історичними знаннями; знання хронологічних меж періодів, найважливіших історичних подій і процесів; визначення характерних суттєвих рис історичних явищ і подій;
- рівень умінь групування (класифікації) фактів за вказаною ознакою, розкриття причинно-наслідкових зв'язків між подіями;
- рівень оволодіння практичними вміннями й навичками роботи з історичними джерелами; обґрунтування власного ставлення учня до історичної події, явища, діяча.

Усі види оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюються за критеріями, наведеними в таблиці.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Критерії навчальних досягнень учнів
І. Початковий	1	Учень (учениця) називає одну-дві події, дати, історичні постаті чи історико-географічні об'єкти
	2	Учень (учениця) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так-ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії
	3	Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями розповісти про історичну подію чи постать; упізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття - з тисячоліттям; має загальне уявлення про

		історичну карту
II. Середній	4	Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, пояснюючи історичні терміни, подані в тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; показуючи на карті історико-географічний об'єкт
	5	Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначати окремі ознаки історичних понять, називати основні дати; показувати на історичній карті основні місця подій
	6	Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, давати стислу характеристику історичній постаті, установлювати послідовність подій; користуватись за допомогою вчителя наочними та текстовими джерелами історичної інформації
III. Достатній	7	Учень (учениця) послідовно й логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ і процесів; «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; використовує історичні документи як джерело знань
	8	Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах теми; дає словесний опис історичних

		об'єктів, використовуючи легенду карти
	9	Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти та формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самотійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події в межах курсу, аналізує зміст історичної карти
IV. Високий	10	Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на широку джерельну базу; рецензує відповіді учнів; співставляє й систематизує дані історичних карт; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії
	11	Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може вільно та аргументовано висловлювати власні судження, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії
	12	Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самотійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему й визначити шляхи її розв'язання; користується джерелами інформації, аналізує та узагальнює її

У загальних вимогах до оцінювання навчальних досягнень учнів **зміст рівнів**

навчальних досягнень для курсів історії у 5 -11 класах доцільно трактувати так: □ на

першому, **початковому рівні**, учень/учениця спроможні тільки на **фрагментарне відтворення історичної інформації**. Вони, зокрема, здатні пригадати окремі її одиниці: дати, імена, терміни, короткі вислови (одне-два речення) і не виявляють предметних умінь. Здатність пригадати те, що вивчалось, свідчить про намагання учня/учениці виконати завдання та потенційні можливості добитися кращого результату; □ на другому,

середньому рівні учень/учениця спроможні на **повноцінне відтворення історичної інформації**. Розуміючи поверхневі зв'язки між її одиницями, наприклад, між особою, діями, вчиненими за її участі, часом та місцем цієї діяльності, вони можуть не тільки передати почуте, побачене, прочитане, а й розкрити його зміст своїми словами, доречно вживаючи історичну термінологію. Здатність наповнити смислом джерельну інформацію свідчить про вдумливість та старанність учня/учениці, а також про наявність у нього/неї базових умінь: слухати, читати, писати, ставити та відповідати на запитання, розповідати, описувати тощо;

□ на третьому, **достатньому рівні** учень/учениця спроможні на **перетворення, відбір, співставлення та поповнення** осмисленої ними **історичної інформації**. Вони володіють уміннями встановлювати глибинні, наприклад, причинно-наслідкові, мотиваційні зв'язки, можуть згрупувати однорідні та відібрати потрібні для повнішого розкриття теми події, виділити системотворні ознаки/риси історичного явища/процесу, встановити подібне і відмінне в однорідних фактах, підібрати аргументи та контраргументи до відомого судження, перевести сформатовану кимось інформацію в інший формат (наприклад, з вербальної у графічну і навпаки). Здатність учня/учениці оперувати джерельним матеріалом свідчить про систематичне цілеспрямоване учіння та про готовність до творчої діяльності;

□ на четвертому, **високому рівні** учень/учениця спроможні на **власне (суб'єктивно нове) бачення історичного процесу**. Аналізуючи та синтезуючи інформацію з різних джерел, як вторинних (підручник, науково-популярні та художні твори), так і первинних (речові пам'ятки, актові документи, спогади та ін.), вони розмірковують на задані теми, висловлюють та обстоюють власні судження щодо діяльності історичних осіб, значення історичних фактів, трактування подій їх дослідниками тощо. Здатність учня/учениці

творити суб'єктивно нове пояснення історичних подій, вчинків історичних постатей, суголосне до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, свідчить про досягнення ними мети загальної історичної освіти.

Навчальні досягнення учнів оцінюються у процесі навчання (поточне оцінювання) та по завершенні якогось його етапу, періоду (тематичне, семестрове, річне). Результати такого оцінювання у класному журналі фіксуються у балах за 12-бальною шкалою.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми та часто використовується для коригування процесу викладання. Оцінюються відповіді на запитання, поставлені у ході індивідуального, групового та фронтального опитування, виконані практичні роботи: результати опрацювання джерел (текстових, візуальних, робота з діаграмами, графіками, схемами), заповнення контурних карт, різні види письмових робіт, а також продукти взаємоконтролю учнів у парах і групах. Учитель самостійно приймає рішення, чи фіксувати у балах усі встановлені ним у процесі поточного оцінювання результати учіння.

Окремі завдання або запитання, за які можна виставити оцінний бал, не можуть бути оцінені у масштабі усієї 12-бальної шкали. Наприклад, оцінка виконаного історичного диктанту або відповідей на усні запитання репродуктивного характеру – це, максимум, **6 балів**, бо завдання поставлено так, що учень/учениця мали змогу тільки більш або менш повно відтворити вивчене (дати – події, особи, терміни). Оцінка заповненої хронологічної таблиці або контурної карти – це, максимум, **9 балів**, як і письмове домашнє завдання. Учень/учениця тільки проаналізували надану їм історичну інформацію, виділили головне та перетворили відоме їм в інший формат. Оцінювати у **12- балів** можна тільки відповіді на проблемні запитання, виконання творчих завдань (наприклад, есе), проектів.

Робота в контурних картах є частиною формування просторової компетентності як одної зі складових історичної компетентності. Може виконуватись як частина практичної роботи чи узагальнення після вивчення теми:

Перевірка може здійснюватися декількома методами:

- виклик до дошки одного з учнів, щоб той намалював умовно креслення своєї контурної карт;
- учень пояснює і коментує зображення на контурній карті;
- вчитель перевіряє окремо кожну роботу.

Критерії оцінювання роботи:

1. Вміння точно та правильно виконувати завдання по карті.
2. Вміння точно та охайно наносити об'єкти та написи на карту.
3. Наявність в роботі умовних позначок та їх пояснення (легенда карти).
4. Дотримання правил роботи з картою.
5. Відсутність помилок.
6. Охайність у введенні карти, не повинно бути обмальованих, порваних і зіпсованих сторінок.
7. Своєчасна здача роботи.

Робота з контурною картою – це класна практична робота, результати її виконання можна оцінювати у масштабі 1- 9 балів.

Програмою з історії та основ правознавства (в усіх класах) в межах кожної теми передбачено проведення *практичних робіт*. Виконання практичних робіт сприяє глибшому засвоєнню нового матеріалу учнями та формуванню й розвитку у них загальнонавчальних і спеціальних предметних умінь. Практична робота – це, переважно, самостійна робота учнів над окремими питаннями теми, мета якої – опрацювати різноманітні джерела знань: підручник, текстові та візуальні джерела, інтернет-ресурси, музейні експозиції, відомості місцевих історичних пам'яток тощо. Така робота може виконуватися як у класі, так і вдома, але з обов'язковою презентацією її результатів на уроці.

Практичні заняття можуть бути реалізовані в двох варіантах за вибором учителя чи учнів. Перший варіант – як метод під час опрацювання нового матеріалу, узагальнення (в класі чи вдома) з презентацією результатів роботи в класі, перевірки домашнього завдання або другий варіант – як окремий вид уроку. Оцінювання результатів пізнавальної діяльності учнів на такому уроці відбувається на розсуд учителя.

З історії та основ правознавства **не передбачено обов'язкових письмових узагальнювальних чи контрольних робіт**. Формати (усні, письмові, електронні, комбіновані) завдань для уроків узагальнення та/або тематичного контролю учителі обирають на власний розсуд. ***На уроці тематичного контролю оцінюється результати виконання завдань усіх присутніх учнів.*** Виставлені бали за такі уроки допомагають визначити перебіг динаміки пізнавальної діяльності учнів та об'єктивно здійснювати тематичні, а згодом і семестрові оцінювання. При виставленні тематичної оцінки

враховуються всі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми.

Для тематичного контролю сьогодні найчастіше використовується *тест – комплекс різнорівневих завдань, які сумарно перевіряють досягнення учнями хоча б найбільш важливих із зазначених у Програмі очікуваних результатів учіння матеріалу теми.*

Тематичний тест може мати завдання усіх чотирьох, трьох, починаючи з другого, та двох, починаючи з третього, рівнів. У цьому тесті можна поєднати завдання із заданою відповіддю (закриті: на вибір одного, кількох варіантів, встановлення послідовності та відповідності) та завдання із планованою відповіддю (відкриті: на пропуски частин речення, короткий та розгорнутий вислів). Він також може складатись тільки із різнорівневих відкритих завдань. Завдання, які перевіряють базові для даної теми знання, у тест можна не включати. Натомість можна вимагати, щоб учні, які не знають як виконати завдання високого рівня (так звані творчі), перелічили дотичні до теми цього завдання факти. Це дозволить їм претендувати на бал від одного до шести або до дев'яти. Учень, що претендує на бал високого рівня, він має виконати завдання творчого характеру (есе, тези відповіді на проблемне запитання, твір-мініатюра чи малюнок на задану тему).

Оцінка за тематичну письмову роботу або учнівський проект має пріоритетне значення. Якщо вчитель не проводив тематичного контролю, оцінка за тему – це бал, що переважає серед поточних, виставлених за виконання різних завдань.

Орієнтовна структура комплексного тесту:

I рівень

Тестові завдання з однією відповіддю(0.5 бала)

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6

II рівень

Тести на встановлення відповідності, хронологічної послідовності, тести з множинним вибором відповіді (по 1 чи 1.5 бали).

- 1

2

3

Або

1

2

III рівень

Визначення термінів та понять, характеристика історичних постатей, заповнення таблиці чи схеми, тощо(на вибір вчителя) (3 бали).

IV рівень

Завдання творчого чи аналітичного характеру(есе, твір – мініатюра, репортаж, робота з джерелами) (3бали).